

Archiwum Akt Nowych w Warszawie, zespół: Konsulat RP w Kwidzynie, jednostka: [Ośrodki polskie za granicą], [Prześladowania mniejszości polskiej w Prusach. Korespondencja, raporty konsulatu, protokoły, wycinki prasowe], sygn. 478/34, k. 316-318.

INSTYTUT PÓŁNOCNY

im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W OLSZTYNIE

KONSULAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Nr. 297/N-1/15

W sprawie pracy kulturalno-oświatowej
na Warmii

W odpowiedzi na nr. N/297-I/28

Z dnia 18/V/37

Załączników 1

Otrzymują:
M.S.Z. E.II.
Konsulat R.P. Kwidzyn

OLSZTYN (ALLENSTEIN), dn. 9 czerwca 1937
Friedrich-Wilhelm-Platz 5
Telefon 2849

KONSULAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W KWIDZYNIE

Otrzymało d. 14.6. 1936 r.

Załączników

Załączono

Tajne

Do Ambasady R.P.

w Berlinie

Nawiązując do mego raportu z dnia 28/IV/37 Nr. 297/
N-1/8 w sprawie pracy kulturalno-oświatowej na Warmii,
donoszę iż zapoczątkowana na terenie akcja tak zw. apo-
stolstwa domowego spotkała się z nadzwyczaj silną kontr-
akcją niemiecką.

W kilka dni po bytności pracownika Związku Polaków
im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie
w wioskach "dziewiczych" władze lokalne w osobach sołtysa,
żandarma i nauczyciela nakazywały ludności, pod groźbą
sankcyj karnych, oddawanie pozostawionych książek polskich
co steroryzowana ludność w przeważającej większości wy-
padków uczyniła. Co prawda, jest do zanotowania pociesza-
jący objaw, że kilka rodzin zbuntowało się, odmawiając ka-
tegorycznie wydania książek polskich. Ponadto "naczelnym
apostołem" akcji p. Franciszek Barcz otrzymał z rejencji
pismo nakazujące mu zaniechanie tej akcji, przy czym, jak
wynika z załączonego pisma, władze niemieckie stanęły na
stanowisku, że wszyscy nie należący do Związku Polaków
są osobami... niemieckiego pochodzenia.

Tego rodzaju postawienie sprawy zmusza do rewizji
metod pracy a przede wszystkim taktyki postępowania.

Spróbujemy kontynuować pracę pod pretekstem sprawdzania członkostwa, biorąc za podstawę odwiedzin stare listy członków. Zmodyfikowana taktyka "pracy apostolskiej" będzie polegać na tym, że zaprzestanie się odwiedzin planowych, dom po domu, rodzina po rodzinie, a trzeba będzie pracować na wyrwyki, odwiedzając parę z góry upatrzonych rodzin w danej wsi, by następnie przetrząsnąć się niespodziewanie do zupełnie innej okolicy, potem znów powrócić do danej miejscowości, odwiedzając w niej następne rodziny polskie. Słowem, trzeba będzie stosować taktykę zaskoczenia, co niestety skomplikuje i utrudni systematyczną pracę, lecz na razie innej rady nie ma, gdyż przy bojaźliwości, słabej odporności moralnej oraz zależności materialnej ludności polskiej, - Niemcy zawsze potrafią przewencyjnie ją zastraszyć, uniemożliwiając tym samym wszelkie podejście do niej ze strony Związku Polaków.

W chwili obecnej za naczelne zadanie "pracy apostolskiej" wysunąłem opracowanie tych miejscowości, gdzie istniałyby ew. widoki na utworzenie z początkiem nowego roku szkolnego t.j. z dniem 1/IV/1938 nowych szkół polskich.

Według wstępnych badań mogą nimi być następujące miejscowości:

- I Barwiny, Kraniec lub Majdy. /Barwienen, Kranz, Mauden/.
- II Ruszajny lub Łapka. /Reuschhagen, Lapken/.
- III Wierckup lub Próle. /Alt Vierzighuben, Prohlen/.
- IV Bredynek lub Stryjowo. /Bredinken, Stockhausen/.

Chodzi o to by w ciągu r.b. pozyskać ludność tych miejscowości dla sprawy polskiej, wciągnąć najbardziej wartościowe jednostki /przedewszystkim posiadające dzieci w wieku szkolnym/ na listę członków Związku Polaków, a następnie wszcząć akcję na rzecz uruchomienia szkół polskich w 4-ch z 9-ciu powyżej wyszczególnionych miejscowości, w zależności od najbardziej sprzyjających lokalnych warunków.

W obecnej sytuacji, gdy z roku na rok w zastraszającym tempie zmniejsza się liczba dzieci w szkołach polskich oraz gdy tracimy systematycznie te szkoły -trzeba zdobyć się na wysiłek uruchomienia nowych ośrodków szkolnych, ponieważ będzie to rękojmią powodzenia oraz rozszerzenia zasięgu pracy polskiej na Warmii.

BOHDAN JAŁOWIECKI
KONSUL R. P.

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
WOLSZTYNIE